

LÄHEMAD ÜRITUSED

Kolmapäeval, 3. aprillil kell 16.00 – Tallinnas, Solarise keskus Apollo raamatupoes esitletakse raamatut „Eesti 100. Sport“, mille autor on **Märt Ibrus** ja toimetaja **Daimar Lell**, mõlemad meie seltsikaaslased.

Neljapäeval, 4. aprillil kell 12.00 – **ESAS seltsipäeval** Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis jagab kauaaegne Tartu Kalevi maletreener **Aksel Rei** oma mälestusi malest ja maletajatest, meenutame ka mõned päevad tagasi lahkunud seltsi liiget, omaaegset Tartu malejuhti **Ago Marksood**.

Kolmapäeval, 10. aprilli kell 12.00 – Tallinna Õpetajate Majas (Raekoja plats 14), Eesti Spordiajaloo Selts tähistab seltsi ja Eesti Kergetõustikuliidu auliikme, spordiajakirjanik **Erlend Teemägi 90. juubelit**. Kavas meenutused juubilarilt ja kaasvõitlejatelt. Ürituse sujuvamaks korraldamiseks palume osalemisest teada anda (enn.mainla@gmail.com või tel. 56497632) 5. aprilliks.

Neljapäeval, 2. mail kell 11.00 – Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis **ESAS täiskogu koosolek**, kuhu kõik seltsi liikmed on oodatud, sest kinnitamisele tuleb majandusaruanne. Päeva koolituspooles tuleb jutuks spordiajakirjandus, -kirjandus ja -statistika, peaettekande teeb **Erlend Teemägi**. Ka tuleb esmaesitlusele värske juubilaril mälestusteraamat „Erlend Teemägi. Kiigates tagasivaatepeeglis. *Lahtisi lehti elulooraamatust.*“

Teisipäeval, 14. mail kell 17.00 – **ESAS Tallinna osakonna õhtul** Tallinna Õpetajate Majas (sissepääsuga mitte Raekoja platsi poolt, vaid Vene tn 5 olevast välisuksest, millel ukse peal Tallinna Õpetajate Maja ja lisatud Saadiku tuba) on oodata külla põnevat esinejat.

Neljapäeval, 6. juunil kell 12.00 – **ESAS seltsipäeval** Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis on kohtumine kindlasti huvitava suveala spordiinimesega.

NB! – Teatajas ilmunud informatsiooni ESAS ürituste kohta palume võtta osalemise kutsena, sest postikulude kokkuhoiu vajaduse tõttu iga ürituse kohta eraldi kutset ei järgne. Täpsemat infot ürituste kohta saab Eesti Spordiajaloo Seltsi kodulehelt – www.esas.ee või ESOMi kodulehelt – www.spordimuuseum.ee

KROONIKA

SELTSIPÄEV KOOS HEIKI TOOTSIGA

Aasta esimesel seltsipäeval 3. jaanuaril oli kuulajate ees Tartu Kalevi pikaaegne maadlustreener Heiki Toots. Oma meenutusi alustas ta oma lapsepõlvest ja kooliajast. Tartu Raudteetranspordi Tehnikumi õpilasena hakkas ta käima Tartu Laste ja Noorte Spordikoolis August Tähnase juures maadlustreeningutel. Sitke maapoisina jõudis ta omaealiste hulgas varsti Eesti paremikku. 1960. aastal, juba TRÜ kehakultuuriteaduskonna tudengina sai ta rinda ihaldatud meistersportlase märgi ja järgnevate aastate saavutuste ritta mahub ka viis Eesti meistritiitlit (1961–1967) Kreeka-Rooma maadluses. Töömeheteed alustas ta 1963. aastal oma tuttavas raudteetehnikumis õpetajana, viie aasta pärast proovis Tartu Naha- ja Jalatsikombinaadis spordimetoodiku leiba ning aastast 1972 kuni pensionile jäämiseni kasvas Tartu Kalevis treenerina (6. kutsetase, 2006) üles mitu põlvkonda maadlejaid. Loomulikult tegi isale rõõmu, et pojast Hardost sai ka maadleja, kahekordne Eesti meister.

Kohtumine lõppes elava mõttevahetusega tänapäevasematel teemadel, sealhulgas ka Heiki võitlusest oma Peipsiäärse sünnipaiga heaolu pärast.

MEIE VÄÄRIKAD JUUBILARID

Heldur Tuulemäe

Alanud aasta esimene Tallinna osakonna klubiõhtu toimus 15. jaanuaril Õpetajate majas. Kohal oli 28 aktiivset liiget.

Päeva kangelasteks olid oma elutee kümnendat kümnendit alustanud Uno Aava ja Heino Sisask (*pildil keskel*). Spordiga käsikäes käidud pikalt teelt oli neil pajatada palju huvitavaid juhtumusi.

Uno Aavat võib pidada rahvusvaheliselt tuntud autosportlaseks, kes alustas motosportiga juba 1958. aastal, võttes osa kohalikest võistlustest Kalevi Automotoklubis. Edu tuli üsna kiiresti, 1959. aastal jõudis ta koos Väino Paasikuga Pobeda ja GAZ-69 ühisklassis ning 1963. aastal koos Johannes Purretiga spetsautode klassis NSVL meistritiitlini. Tähelepanuväärne on Uno osalemine kuulsal London–Sydney maratonrallil 1968. aastal. Uno Aava kuulus tervelt kümme aastat (1960–1970) N Liidu koondisesse. Oma pikal sporditeel tunnustati teda 1969. aastal NSVL teenelise meistersportlase tiitliga ja 1987. aastal nimetati ta ENSV teeneliseks sporditegelaseks. 2001. aastal valiti ta 20. sajandi Eesti parimaks rallisõitjaks.

Palju huvitavat oli Unol rääkida Nigeeriast, kus ta töötas aastaid Nigeeria-NSVL ühisfirmas Waateco peaspetsialisti, peainsenerina. Oma häid autoalaseid teadmisi rakendas ta ka juba kodumaal osaledes Estonia vormelautode konstrueerimises.

Oma pika ja sündmusterohke elukäigu on ta talletanud 2013. aastal ilmunud raamatusse „Elu ja ralliradadel.“

Teine juubilar, kõigile tuntud kergejõustiklane ja sporditegelane Heino Sisask alustas oma sporditeed Lõuna-Eesti kuplite vahel, kus Otepää keskkooli õpilasena harrastas paljusid spordialasid. Oma põhiala – käimise juurde jõudis ta TRÜ õigusteaduskonna üliõpilasena treeningutel Valter Kalami juhendamisel.

Tudengiaega mahuvad mitut karva medalid Eesti meistrivõistlustelt, kaks Eesti rekordiparandust 20 km käimises, ponks N Liidu a/ü meistrivõistlustelt 1951 ja ühtlasi ka NSVL meistersportlase normi täitmine. Ülikoolile järgnes kohe 1952. aastal Tartu Spordikomitee esimehe vastutusrikas amet, mille kõrvalt jätkus noorel spordijuhil energiat olla ka mõned aastad ühtlasi Tartu SK treener. 1957–1964 juhtis ta juba Tartu linna kogu elu täitevkomitee esimehena, praeguses mõistes linnapeana. 1964. aastal usaldati Heino Sisaski juhtida terve vabariigi sporditegevus kümneks aastaks. Ta oli üheks, kes püüdis taastada katkenud spordisidemeid Soomega.

Olümpialiikumisega tekkis Heinol mõningane side, olles 1964–1974 oma ametiposti tõttu ka NSVL Olümpiakomitee liige, kuid tihedamaks muutus see Tallinna Olümpiaregati ettevalmistuse käigus olümpiatule Tallinnase toimetamise korraldustoimkonna esimehena. Iseseisvuse taastamise järel oli ta aastatel 1992–1999 Eesti Olümpiakomitee liige ja 2006 valiti ta EOK auliikmeks.

Pisut üllatav on fakt, et Heino Sisask oli aastatel 1984–1995 mitte kergejõustiku, vaid hoopis iluvõimlemise föderatsiooni esimees, siis kuus aastat Võimlemisliidu asepresident ja hiljem revisjonikomisjoni esimees.

Olles käinud olümpiadelegatsiooni liikmena mitmetel olümpiamängudel, on ta mitme olümpiatrükise kaasautoriks.

Heino Sisaskilt saime kuulda palju huvitavat Eesti spordi käekäigust ja ka olümpialiikumisest. Mõttevahetus juubilaridega jätkus hiljem kuluaarides päris pikalt.

OMAALGATUSLIK AJALOOPÄEV

20. jaanuaril kutsus mõni päev hiljem 85-aastaseks saanud tõsteveteran ja suur ajaloo huviline Helder Käärats (*pildil*) nüüdsel ajal Pärnu piiridesse mahtuvasse Seljametsa külamuuseumi kokku oma sugulased ja sõbrad, nende hulgas ka mitmed seltsikaaslased. Juubilari õnnitlejate pikas rivis oli ka ESAS esimees Enn Mainla, kes andis Helder Kääratsile üle seltsi kiidutunnistuse aktiivse ja tulemusliku tegevuse eest spordiajaloo talletamisel.

Juubilar viis läbi sisuka ajaloopäeva oma sporti täis pika elutee meenutamise ja oma jutu illustreerimiseks oli ta ruumi seintele ja laudadele sättinud välja osalejatele vaadata aegade jooksul kogutud vägagi huvitavat spordi-

ajaloolist materjali alustades fotodega ja dokumentidega ning lõpetades auhindade, medalite ja märkidega, enamus juubilarid enda teenitud oma pikal sporditeel.

Heldor Kääratsit (pildil vasakul) õnnitlevad Priit Neeme ja Helle Artel

Nagu juubelitega tavaliselt ikka, lõppes ka see vabamas vestluses kohvilaua taga.

SPORDIMUUSEUMILE MUUSEUMIROTT

25. jaanuaril jagati Tallinnas tunnustust muuseumidele, kes on oma valdkonnas silma paistnud värskete ideede ja eeskuju andvate algatustega. Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseum võitis EV100 auks ilmunud raamatuga „Eesti spordi lugu“ muuseumirooti auhinna teadustrükise kategoorias.

Raamatu ilmumine 2018. aastal Eesti 100. sünnipäeva, Eesti Olümpiakomitee 95. sünnipäeva ja Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi 55.

sünnipäeva aastal lisab teose väljaandmisele sümboolset kaalu. Auhinna saanud Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi spordiajaloolaste Kalle Voolaidi ja Kaarel Antonsi koostatud teos on terviklik lühikäsitlus Eesti spordiajaloost, milline varasemate elulooraamatute, spordiorganisatsioonide ja -alade ajalugude kõrval seni puudus.

Raamatut ilmestavad hulgaliselt seni avaldamata fotomaterjali ja spordi tausta avavad lisad. Kahtlemata pakub teos lugemist nii sügavama spordihuviga inimestele kui ka kõigile neile, kes soovivad saada alustadmisi Eesti spordiajaloost.

ESOM muuseumipoes on see trükis saadaval kõige soodsama hinnaga – 25 eurot tk.

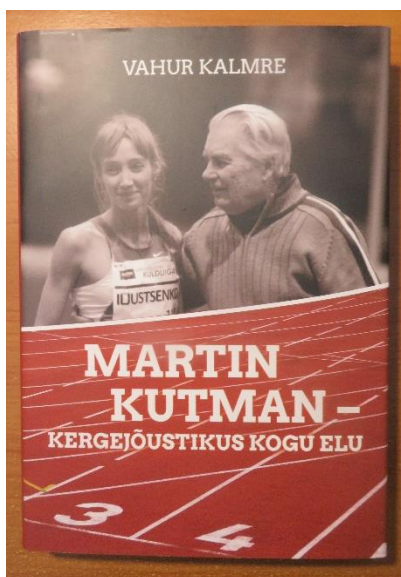
SPORDITEADJAD SPORDIMUUSEUMIS

Laupäeval, 2. veebruaril toimus traditsiooniline Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi spordimälumäng, mis oli ühtlasi ka Eesti spordikilva meistrivõistluste VII etapp. Mälumängu proffide jaoks oli tegu üksikmänguga. Tavamängijad, kes end päris selle valdkonna spetsialistideks ei pea, võisid neile vastu astuda kuni kolmeliikmeliste võistkondadena, lisaks said nad ka veidi rohkemate vihjetega ja pisut lihtsama küsimuste komplekti.

Eesti paremate sporditeadjate hulgast selgus võitja pärast 60 küsimusele vastamist ning tihedas heitluses saavutas võidu Tallinna mees Mati Räli 69 punktiga. Kaks punkti vähem kogus võistkond, kus küsimusi arutasid omavahel Tiit Naarits, Kaarel Silmato ja Tauno Vahter. Vaid punktiga jäid neist maha kolmandat kohta jaganud soolomängijad Igor Habal ja Illar Tõnisson. Väga väikeste vahedega järgnesid neile Marko Siil (62 p), Matis Song (60 p) ja Ove Põder (58 p).

ILMUS RAAMAT MARTIN KUTMANIST

5. veebruaril, legendaarse kergejõustikutreeneri Marin Kutmani VII mälestusvõistluste eel TÜ spordihallis, toimus Vahur Kalmre koostatud raamatu „Martin Kutman – kergejõustikus kogu elu“ esitlus. Loomulikult räägib raamat treenerist ja tema õpilastest, tema elust ja tööst rohkem kui 100 semestri jooksul ülikooli kehakultuuriteaduskonnas.

Esitlusel meenutasid raamatu nimegelast ka Neinar Seli ja Rein Aule

Suuresti põhineb kirjapandu Martin Kutmani meenutustel, mida lindistas ja litereeris aastatel 2003-2004 meie seltsi auliige Ille Palm. Ka meenutavad pikaagest kolleegi mitmed kaasteelised, samuti jagavad värvikaid mälestusi oma treenerist mitmed õpilased. Raamatu lõpus on toodud tema edukamate õpilaste nimistu ja ka seniste mälestusvõistluste statistika.

KOHTUMINE KRISTIN MARGUSEGA

7. veebruaril oli seltsipäev seekord lugemissaali remondi tõttu muuseumi keldrikohvikus, kus kuulajate ette astus Tartu Suusaklubi tegevjuht ja peatreener Kristin Margus (*pildil*).

Oma suusatajateed alustas ta Võrumaa kuplite vahel Maret Lukini õpilasena. Andekas neiu jõudis Eesti koondisesse Mati Alaveri kätte ja ka N Liidu koondise treeneri Viktor Ivanovi vaatevälja. Põhjuse selleks andis 1983. aastal Eesti naiskonnaga 4x5 km teatesuusatamises saavutatud pronks NSVL juunioride meistrivõistlustel. Aastate 1980–1990 vahele mahub 5 Eesti meistikulda, 5 hõbedat ja 3 pronksi, 1984. aastal meistersportlase normi täitmine ja järgmisel aastal Tartu suusamaratoni võit. Peale TÜ kehakultuuriteaduskonna lõpetamist 1990. aastal sai ta Tartu Vanalinna SK treener ja 1999. aastast on ta Tartu Suusaklubi vanemtreener ja nüüd ka tegevjuht.

Tartu Suusaklubis on tema käe all harjutanud Karel Tammjärv ja paljud teised andekad noorsuusatajad. Tartu Suusaklubi on leidnud asupaiga Maaülikooli spordihoones, kust üsna hea pääs Emajõeäärsetele suusaradadele.

Kohtumine lõppes elava aruteluga Tartu suusatamise tänasest päevast ja väljavaadetest tulevikuks.

ŽALGERISE VARAKAMBER SPORDIMUUSEUMIS

8. veebruarist on Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumis avatud legendaarset Kaunase Žalgirise korvpalliklubi tutvustava näitus. Välja on pandud väärtuslikum osa Žalgirise meeskonna poolt läbi aegade võidetud trofeedest, valik mängusärkidest ja palju muud. Huvilistel on võimalik näha nii 1999. aasta korvpalli Euroliiga võidukarikat, 1998. aasta Saporta karikat, 1986. aasta kontinentidevahelise klubide karikaturniiri võiduauhinda (William Jones Cup) kui ka legendaarsete mängumeeste Arvydas Sabonise, Sergejus Jovaiša ja Modestas Paulauskase mängusärke.

Kaunase Žalgirise klubi, Leedu Spordimuuseumi, erakolleksionääride ning Eesti Spordi- ja Olümpiamuuseumi koostöös valminud näituse sisu on kokku pandud just Eesti publiku huvist lähtuvalt, andes Žalgirise ajaloo kõrval ka ülevaate klubi seostest Eestiga.

Baltimaade edukaima korvpalliklubi näitus jääb avatuks kuni maikuuni.

SUUSAJUTTE KAAREL ZILMERILT

Toivo Viilep

19. veebruaril oli Tallinna osakonna külaliseks enam ligi 50-aastase kogemusega suusaõpetaja Kaarel Zilmer (*pildil*). Mees, kes töötanud Tartu Ülikoolis ja Tallinna Ülikoolis õppejõuna ja Tallinnas ka dekaanina. Kuulunud Suusaspordiföderatsiooni presiidiumi, olnud volikogu esimees ja peasekretär. Viibinud Eesti suusakoondise juhina alates 1992 aastast paljudel maailmameistrivõistlustel ja Nagano taliolümpiamängudel. Osalenud ka Tartu suusamaratoni ja maailmakarika Otepää etapi korralduskomitees.

Alustuseks tutvustas ta enda koostatud raamatut „Abelite 100. Meenutuste ja tänuga“. 19. detsembril 2015 täitus 100 aastat teeneka

suusaõpetaja ja pikaajalise Tartu ülikooli õppejõu Erna Abeli sünnist. 13. mail 2016 jõudis sama tähiseni tema abikaasa, tunnustatud suusatreener Herbert Abel. Selle tähistamiseks algatasid nende endised õpilased ürituse, mis sai koondnimetuse „ABELID – 100“. Selle kaudu taaselustusid nii Abelite endi kui ka nendega koos tegutsenud õpilaste, tipp- ja harrastussuusatajate, suusajuhtide, ülikooli õppejõudude, kaastreenerite, aga ka filmitegijate ja muusikute meenutused, kus eestvedajate rollis olid enam kui poole sajandi jooksul ikka ja jälle Erna ja Herbi. Tänutunde kinnituseks ning Abelite aasta kokkuvõtteks valmis ka mälestustekogumik, mis kokkupandud meenutuslugudest. Raamatus on ka Abelitele pühendatud luuletus Urvaste ühelt koloriitsemalt tegutsejalt – Contralt (Margus Konnula), mille meie külaline väga ilmekalt ette kandis.

Edasi tutvustas Kaarel Zilmer suusaveebi „Suusatades ... leheküljed kõigile!“, millel täitus 23. jaanuaril 2019 juba viies aasta. Suusaveebi eesmärgina näeb ta, et see on „kasutamiseks ning teadmiste saamiseks kõigile, kes siia sattuvad ning suusatamise vastu huvi tunnevad.“ Selles kajastuvad autori enda pikaajalised kogemused suusaõpetaja tööst koos oma kolleegidega Tartu ja Tallinna ülikoolis kui ka paljudel muudel – nii kodumaistel ja rahvusvahelistel koolitustel omandatud teadmised.

Suusaveebi pidamine sai ettevõetud väga lihtsal põhjusel, sest enam pole eestikeelseid spordiväljaandeid nagu Spordileht ega Kehakultuur. Viimases sai aastaid avaldada sisukaid sporditeemalisi artikleid. Seepärast kirjutabki Zilmer nüüd internetis, kus pole mingit tsensuuri ja lugejaskond küünib mõnel päeval 600-700 külastuseni.

Suusaveebi sissekannetest alustas Kaarel Zilmer 1985. aasta maailmameistrivõistlustest Seefeldis, kus ta oli spetsialiseeritud turismirühmas suusatehnika uuringute tegijana, ta ei suuda senini seda muutuste möllu unustada. Just seal sai teoks murdmaasuusatamise revolutsioonilisim muutus – totaalne ning lõplik uisusammu läbimurre. Suusatamise uisutehnika esiletõus ja teadlikuma kasutamise algusaeg jääb kuskile neljakümne aasta taha. Räägitakse mõne tuntuma suusamehe pisut olulisemast rollist selles arenguloos. Eelkõige ameeriklasest Bill Kochist ning soomlasest Pauli Siitonenist. Zilmer meenutas, et Seefeldis Nõukogude Liidu koondises võistelnud Allar Levandi sõnul panid kahevõistlejad rõhu ainult uisutehnikale, ainuke asi oli uisuks sobiva varustuse küsimus. Ta mäletab seda esimest uisusammuga märke tormava suusataja nägemist Seefeldis kirikutagusel nõlval – see polnud keegi muu kui kahevõistluse koondise liige Allar Levandi.

Suusaveebi üks alalõik on *Vintage* ehk väärtustatud vana... Teemat arutledes saab ette võtta mistahes valdkonna, mis suusasõiduga kokku puutunud. Koos pildiga tutvustas külaline esmalt suusalembelist Viljandi härrasmeest Leod aastast 1933. Suusatama ei saanud minna kuidas tahes, vaid lipsu, valge triiksärgi, sooja vesti ja alt kokku võetud viigipükstega. Leol on käes pika varrega labakindad ja peas soome tüüpi nokkmüts. Suusad on härrasmehel üles tõstetud käe pikkused ja keppideks toekad bambuskepid, millel lumme vajumise vastu parajalt suured pajuvitstest tehtud rõngad otsas.

Siis oli pilt esimesest Tartu maratoni võitjast Helle Ritsing-Tallost, kes suusatas juba Tallinna suusavabriku liimitud suuskadel ja keppideks treener Herbi hangitud defitsiitsed soomlaste „kilpad“. Riietuseks olid siis tuulepluusid ja püksteks kas „Marati“ dressid või mäesuusatamiseks kasutatavad kiilpüksid.

Veel meenutas ta Tartu Ülikoolis alustanud ja hiljem Tallinnas jätkanud suusaprofessori Hans Grossi kõige intensiivsemaid klassikalise suusatehnika uuringuid. Ülikooli eksperimentaaltöökajas paigaldati suuskadele dünamograafilised lisaseadmed, mille abil sai mõõta suusatajate tehnikas jõu rakendamist. Praegu on need suusad ja kepid Tallinna Ülikooli muuseumis.

Päris värvikalt meenutas kõneleja suusatamise MK korraldamist Otepääl 20 aastat tagasi. „1998. aasta septembris FIS-i MK korralduse ettepaneku saamise päeval tuli mitme suusateemalise arutelu kõrval kohe ka üks tähtis telefonikõne võtta, sest MK nõudis Tehvandi radadelt ka rahvusvahelise telepildi tegemist. Toomas Uba ETV-st oli teiselt poolt toru võttes üsna pikka aega vait ja siis tulid ka ta esimesed sõnad: „Mehed, te tegelete ulmega. Me ei suuda Kalevi spordihallis korvpallistki korralikku rahvusvahelist telepilti teha... Ja nüüd tahate meilt sealt mägede vahelt imet saada. Ma ei räägi niisama, tean ju meie võimekust, mis seda kõike siiski välja ei vea!“ Ega meil midagi vastu kosta polnud, sest olime teisepool toru ühed lihtsalt tummad sinisilmsed kuulajad... Aga siis äkki hakkas

Toomas ise arutlema, sest kõiki võimatuid asju teinud mehena ei tahtnud ta niisama käsi püsti tõsta. „See on ainuvõimalik vaid siis kui Kilu tuleb appi...“ pakkus ta hetk hiljem juba mingi võimaliku variandi. Kes on see Kilu? Miks ainult tema abi meid aitaks? Me suusaliidus ei osanud selle kohta midagi öelda. Kuid üks Toomas teadis, kust ja mil moel ühe suure asja nimel abi hankima hakata... Tema ju tundis inimesi ja teadis väga erinevaid kanaleid, seda üle laia ilma... Poole tunni pärast helistaski ta ise tagasi ja jutt oli lühike – „Kilu tuleb!“.

Maailmakuulsusega soomlasest telemehe Kalevi Uusivuori abil sai väga head, esmakordselt rahvusvahelisel tasemel telesuusatamise tegemist lausa õhinapõhiliselt teha kogu Toomase tiim. Ka kogu soomlaste punt ihkas, et siit priima asi tuleks. Nii see esimene ning äärmiselt emotsionaalne suusa MK teoks tehtigi.“ lõpetas ta meenutuse. Ja kohe oli ekraanil foto käesoleval aastal Otepääl toimunud maailmakarikavõistlustelt, kus meeste võitjat, norralast Johannes Høsflot Klæbot autasustab Kaarel Zilmer, seljas 20-ne aasta vanune MK jope.

Huvitavaid ja põnevaid sündmusi ning lugusid suusatamisest jagus veel ja veel nii, et poolteist tundi möödus linnulennul.

PÄRNAKATE XXIV SPORDIAJALOO PÄEV

Enn Hallik

22. veebruaril kogunesid huvilised Pärnumaa järjekordsele spordiajaloo päevale ja väärib märkimist, et nii on olnud juba kaks tosinat korda. Nagu

viimastel aastatel ikka, oli peakorraldaja Priit Neeme Seekord oli taas külalisi ka Tartust, ESASi ehk Eesti Spordiajaloo Seltsi esimees Enn Mainla koos Ille Palmiga.

Traditsiooni kohaselt algas päev läinud aastal lahkunud spordiinimeste meenutamise ja mälestusküünla süütamisega. Kuulsaim manalateele läinu oli Eesti kunagine korvpalli-koondislane ja kauane Pärnu treener Lembit Rebane.

Seekord oli peateemaks, kuidas paistab Pärnumaa kergejõustik 110-aastase Eesti kergejõustiku taustal. Ettekande teinud Priit Neeme luges ette pärnakatest Eesti rekordipüstitajad ja teised säravad tipud, ei unustanud ka viljakaid treenereid.

Üks neist, peagi 80seks saav korüfee Ando Palginõmm (*pildil*) soostus ka Neeme

küsimustele vastates oma treeneritööst avameelselt rääkima. Palginõmm meenutas oma esmakohtumist trenni tulla tahtnud Gerd Kanteriga, luges üles rea andekaid õpilasi, sealhulgas neidki, kes ühel või teisel põhjusel oma talenti ei realiseerinud.

Kuulajad saalis, esiplaanil (vasakult) Henn Sepp, Enn Hallik ja Heldor Käärats

Pärnumaa 24. spordiajaloo päev lõppes üle 50 aasta Pärnut ja eriti Pärnu sporti pildistanud Aksel Randmeri fotode ühisvaatamise ja personifitseerimisega. Olgu öeldud, et Randmeri negatiividel olnud arhiiv on Pärnu Muuseumis ja suures osas nüüd ka digiteeritud. Aga kes, kus ja millal pildile sai, on suur tuvastamistöö ainuüksi juba selle tõttu, et negatiive võib olla üle saja tuhande.

30 AASTAT TARTU SUUSAKLUBI

Seltsipäeval 7. märtsil spordimuuseumis oli seekord jälle juttu Tartu Suusaklubist, seekord tagasivaatega selle asutamisaegadesse. Kuulajate eest oli üks klubi ellukutsujatest, koos Allan Arukuusega 1989. aastal sellele mõttele tulnud suusamees Jaanus Pulles (*pildil*).

Tartlasena alustas Jaanus oma tõsisemat sportimist Tartu VII keskkoolis Hans Puki õpilasena. Edasi juba suusatajana spordikoolis Rein Lellepi treeningrühmas, hiljem ka Tõnu Kinksi ja Eesti koondislasena Hain Kinksi käe all. Meistersportlase märk ehtis ta rinda alates 1985.

aastast. Suurimaks võiduks jäi Eesti meistritiitel suusatamise kuninglikul alal – 50 km-s 1990. aastal.

Oma energiat on Jaanus Pulles kulutanud üsna palju organisatoorsel tööl. Algas see 1989. aastal Tartu Suusaklubi asutamise ja juhatuse liikme ametiga. Veel noore mehena oli ta aastatel 1990–1996 juba Eesti Suusaliidu volikogu esimees, aastatel 1997–2004 ja 2005–2013 Suusaliidu juhatuse esimees. Rahva tervise edendamist on ta ikka oluliseks pidanud, seejuures aastatel 2004–2011 SA Eesti Terviserajad juhatajana. Oma igapäevast leiba teenib ta AS-i Toidutorn juhatajana.

Kohtumise lõpus ei pääsenud ta loomulikult ka küsimustest nii Tartu Suusaklubi kohta kui ka üldse suusaspordi valusatel teemadel, millele osalejad said kuulda arukaid ja kaalutletud vastuseid.

KÜLALISEKS AIVAR KAROTAMM

Rein-Vello Ojaverre

18. märtsil toimus Õpetajate Majas järjekordne Eesti Spordiajaloo Seltsi Tallinna osakonna liikmete klubiõhtu. Kui seni on kohtunud endiste ja praeguste tippportlaste, tuntud treenerite või spordijuhtidega, siis seekordne külaline, Aivar Karotamm avas senini vähetuntud spordimänedžeri ametitegevuse tagamaid ja tegi seda hea jutuvestjana huvitavalt ja asjatundlikult.

Aivar Karotamm on spordihuvilistele seni hästi tuntud kui edukas kergejõustikutreener. Tema spordihuvi sai alguse Pootsi 8-klassilises koolis Lembit Nõmme juhendamisel. Mitmekülgse andeka noorsportlasena oli igati loogiline haridustee jätkamine 1971. aastal TSIKis ja treeneri elukutse omandamine 1979. aastal Tallinna Pedagoogilise Instituudi KKTs.

Töötades aastatel 1979–1993 Tallinna Kalevi Kergejõustikukooli treenerina, tekkis võimalus, tänu erakordselt headele tingimustele, luua aastatel 1989–1992 üleliiduliselt tunnustatud odaviskajate eliitühm. Sellesse kuulusid Heino Puuste, Marek Kaleta, Sulev Lepik, Donald-Aik Sild jmt. Nendel aastatel, täpsemalt 1988, sai alguse ka tegevus mänedžerina, mis ametlikult sai kinnituse ja erialase tunnustuse Rahvusvahelise Kergejõustikuliidu (IAAF) mänedžeride litsentsiga 1992. aastal. 30 aastat tegevust selles valdkonnas on talletanud hulgaliselt kogemusi ja isiklikke tähelepanekuid tööks tippreenerite ja -sportlastega, kujundanud tema arvamuse treeneri edukusest ja teest sinna jõudmisel (eriti kõrgelt hindas Aivar odaviskaja Heino Puuste analüüsioskusi ja võimet ajastada odaviskaja tipptulemust hooaja tähtsamateks võistlusteks), andnud palju oskusi tippvõistluste korraldamisel nii Eestis (Tallinnas Kalevipoja Mängud, Jumping Gala aastatel 2003–2006, Tartus Gustav Sule mälestusvõistlused 1997–2001), kui ka Leedus (Aleksa auhinnavõistlused 2005–2008).

Aivar Karotamm ja Erlend Teemägi, mõlema armastus – kergejõustik

Mänedžeri igapäevase töö olemus on Aivar Karotamme sõnul tihedas koostöös sportlase isikliku treeneriga – treeningplaanide koostamine ja vajadusel ka korrigeerimine, võistluskalendris vajalikele tippvõistlustele osavõtuvõimaluste kindlustamine ja sellega seonduvate lepingute sõlmimine ning majandusküsimuste lahendamine, läbirääkimiste pidamine ja lepingute sõlmimine spordivarustust tootvate suurfirmadega, reklaami väga nüansirikaste lepingute koostamine, rahvusvaheliste treeningkogunemiste korraldamine jm.

Rahvusvaheliselt tunnustatud kergejõustikumänedžeri Aivar Karotamme hoolealusteks on olnud üle 200 Venemaa, Valgevene, Leedu, Soome, aga muidugi ka Eesti tippportlase. Vähemal määral on olnud sportlasi Jaapanist, Saksamaalt, Bulgaariast, Mehhikost, Jamaikalt, Brasiiliast, Usbekistanist jm. Nende hulgas on ligi 15 olümpiavõitjat, üle 50 maailmameistrivõistluste medalisti. Märkimisväärsed on venelase S. Masterkova kaks olümpiavõitu, leeduka V. Alekna kolm olümpiamedalit, venelase T. Lebedeva viis medalit olümpiamängudelt, andeka Ukraina kõrgushüppaja B. Bondarenko MMi kuldmedal jpt. Uueks kergejõustiku hooajaks on peale tulemas uus andekate noorte põlvkond.

Kohtumist ilmestasid tippspordiga ja mänedžeritööga seotud mitmesugused tooted-meened. Osavõtjatele oli uudistamiseks väljas näidised sportlaste tippvarustusest. Mitmekesine oli olümpiamängude ja teistele tippvõistlustele pühendatud postmarkide ja märkide rohkearvuline väljapanek. Huvi pakkus maskottide kirevus, osavõtukutsed ja -kaardid. Pilgupüüdvad olid olümpiamängudele ja maailma meistrivõistlustele pühendatud põhjalikud statistilised kogumikud ning suurepärase trükikvaliteedi ja rohkete fotodega illustreeritud raamatud.

Huvitav kohtumisõhtu lõppes mälumänguga. Korraldaja, Kuku raadio saatejuht Timo Tarve oli seisusekohaselt, arvestades spordiajaloo seltsi liikmetega, koostanud küsimused piisava raskusastmega. Spordiajaloo head tundmist näitas võistkond koosseisus (*pildil vasakult*): Rein Tammis, Toomas Berendsen, Henno Linn ja Rein Järva.

IN MEMORIAM

AGO MARKSOO

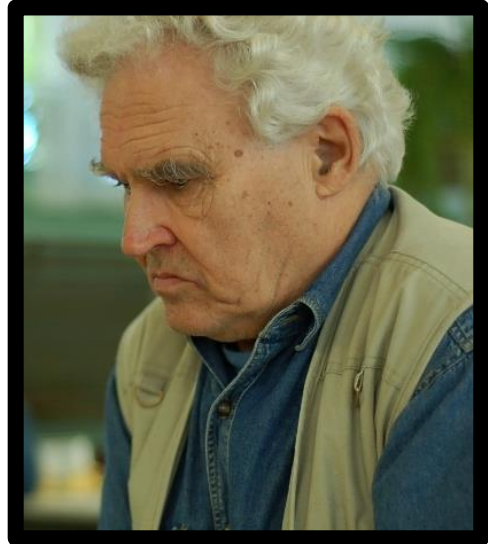
18.07.1930 – 25.03.2019

89. eluaastal lahkus igavikuteele Tartu maleelu pikaajaline eestvedaja Ago Marksoo. Sündinud Palmse vallas Virumaal, lõpetas ta keskkooli Rakveres, kus harrastas väga mitmeid spordialasid. 1949. aastal asus õppima Tartusse ning noore geograafiatudengi meelisspordialadeks kujunesid riistvõimlemine ja male.

Tema spordiorganisaatori anne lõi välja juhatades aastatel 1969–1977 TRÜ spordiklubi ja 1978–1994 Tartu Maleklubi. Tänu tema energiale kujunes Tartust nõukogude ajal väga aktiivne malekeskus.

Tartu Maleklubi juhatajana oli Ago Marksoo abistajaks-toetajaks mitmetele tolleaegsetele ülikooli ja Tartu parematele maletajatele, sealhulgas ka Jaan Ehlvestile, Igor Rõtovile, Aleksander Veingoldile, Rein Rauale, Kalle Kiigele. 1970–1984 rääkis ta Eesti maleföderatsiooni presiidiumi liikmena kaasa ka vabariigi maleasjade korraldamises.

Ago Marksoo tundis elavat huvi mitte ainult male, vaid kogu Eesti spordiajaloo vastu ja see huvi tõi ta 2004. aastal Eesti Spordiajaloo Seltsi ridadesse. Seltsikaaslased jäävad teda mäletama aruka ja asjalikku kolleegina.

MEELDETULETUSEKS!

ESAS liikmemaks on 8 eurot (pensionäridel 5 eurot). 2016. aasta novembrikuu üldkogu otsusel on nüüd **liikmemaksust vabastatud 85-aastased ja vanemad.** Liikmemaksu vabastus kehtib muidugi endiselt ka auliikmetele. Loomulikult pole liikmemaksust vabastatutel keelatud seltsi oma panusega toetada. Seltsi sisseastumismaks on sama – **2 eurot.**

Liikmemaksu (ja toetusi) on võimalik üle kanda **Eesti Spordiajaloo Seltsi arveldusarvele nr. EE951010152001602002** SEB pangas või tuua/saata seltsi esimehele Enn Mainla (Rüütli 15, Tartu 51007, tel 56497632, E-mail: enn.mainla@gmail.com) või Tallinna osakonna liikmetel oma osakonnas Viive Reesarele (tel 6770829 või 59196767).

Täname, kui oled õige(aegselt) liikmemaksu juba tasunud!

□ □ □ □ □ □ □

**Täname Eesti Kultuurkapitali
seltsi tegevuse toetamise eest!**

□ □ □ □ □

Kasutatud ESAS ja ESOM kodulehel ilmunud materjale.

Fotod: Enn Mainla ja Jaan Roomets

□ □ □

**Eesti Spordiajaloo Seltsi Teataja nr. 89
koostas ja toimetas Enn Mainla**